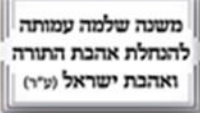

שתי משניות ליום משנה שלמה

יו"ל ע"י משנה שלמה
העמותה להנחלת אהבת התורה
ואהבת ישראל (ע"ר)

מס' עמותה: 580553329

טל': 052-5802345 מייל: mishna.shlema@gmail.com
כתובת: עין שמש 23 גני תקווה 55900

פרויקט שתי משניות ליום - לעילוי נשמת
הרה"ק רבי אברהם מתתיהו ב"ר מנחם נחום זצוק"ל כ"ק האדמו"ר משטפנסט
הרה"ק רבי חיים זאנוויל ב"ר משה זצוק"ל כ"ק אדמו"ר מריבניץ

"תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר: "הליכות עולם לו"
אל תיקרי הליכות אלא הלכות". - רש"י: הלכות - משנה וברייתא. הלכה למשה מסיני.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרה"ק ישראל יצחק ב"ר אליהו זצ"ל

משנה א'

סֶפֶק אֶכַל חֶלֶב, סֶפֶק לֹא אֶכַל אם לאדם יש ספק באם אכל, או לא אכל חֶלֶב, כמו שיתבאר בהמשך המשנה, **וְאִפְלוּ אֶכַל** ואפילו אם ידוע לו בוודאות שאכל חֶלֶב, אך **סֶפֶק יֵשׁ בּוֹ כְּשֵׁעוֹר** אבל יש ספק אם אכל בכמות של שיעור כזית, **סֶפֶק שְׂאִין בּוֹ** או שלא אכל בשיעור כזית*. עתה מסבירה המשנה מהו המקרה שבו לאדם יש ספק אם אכל, או לא אכל חֶלֶב - **חֶלֶב וְשֶׁמֶן לְפָנָיו** אם היו לפני האדם שתי חתיכות, האחת של חֶלֶב, והשניה של שומן, **אֶכַל אֶת אֶחָד מֵהֶן** והיה סבור שאוכל את השומן, **וְאִין יָדוּעַ אֵיזָה מֵהֶן אֶכַל** ואח"כ התברר שיש ספק שמא אכל את החֶלֶב, עתה מביאה המשנה מקרה נוסף שיש לאדם ספק באם חטא או לא - **אֲשֶׁתוֹ וְאָחוֹתָיו עִמּוֹ בְּבֵיתָהּ, שָׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן** היינו שבא על אחת מהם, והיה סבור שבא על אשתו, **וְאִין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן שָׁגַג** ואח"כ התברר לו שיש ספק שמא בא על אחותו. ועוד מקרה של ספק מביאה המשנה - **שֶׁבֶת וְיוֹם חַל, וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאֶחָד מֵהֶן** ואדם עשה מלאכה באחד משני הימים הללו, **וְאִין יָדוּעַ בְּאֵיזָה מֵהֶם עָשָׂה** ואח"כ התברר לאדם שיש ספק שמא עשה את המלאכה בשבת - בכל המקרים הללו האדם **מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי** שהוא קרבן שבא על הספק, ונקרא 'תלוי', לפי שכפרת הקרבן תלויה לאדם עד שיוודע לו שבוודאות חטא בשוגג ויביא חטאת**.

רבינו עובדיה מברטנורא
ספק אבל חלב ספק לא אבל - והיכי דמי, כגון חלב ושומן לפניו ואכל את אחד מהן, כדתני בסיפא. ופרושי קמפרש, ספק אבל חלב ספק לא אבל כיצד, כגון שהיה חלב ושומן לפניו ויש באן איסור קבוע. אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת, ספק שהיא חלב ספק שהיא שומן ואבלה, פטור, דלא איקבע איסורא.
ואפילו אבל - ודאי חלב, ספק יש בו כזית. וכגון שבשעה שאכלו סבור שומן הוא ואחר כך נודע לו שהוא חלב, וספק יש בו כזית ספק אין בו.
אכל את אחד מהן - וכסבור שומן הוא, ואחר כך נודע שהאחד היה חלב, וזה אינו יודע איזו אבל, מביא אשם תלוי. אבל אם בשעת אכילה היתה לו ספק והיזיד ואבלה מספק, הוי' מיד ופטור.
שגג באחת מהן - כסבור זו אשתו, ואחר כך נתספק איזו מהן היתה, מביא אשם תלוי.

* שכן מתחייבים רק על אכילת כשיעור כזית ומעלה.

** בגמרא מבואר שדווקא במקרים שהביאה המשנה, כגון: שיש לפניו שתי חתיכות, אחת של איסור ואחת של היתר, ואכל אחת מהן, ואינו יודע איזו אכל, הרי הוא חייב אשם תלוי, אבל אם היתה לפניו רק חתיכה אחת, ויש ספק אם היא של חלב, או של שומן, ואכל אותה - הדין הוא שפטור מקרבן, ויש לכך שלושה טעמים:
1. שכן בפרשת אשם תלוי נאמר "ואם נפש תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה, ולא ידע ואשם ונשא עונו", ואמנם המילה 'מצות' בכתוב משמעותה מצווה אחת, שכן 'מצות' היא לשון יחיד, ברם היות ויש אם למקרא, היינו שאנו מתייחסים גם לצורת הקריאה של המילה עפ"י הניקוד, שנקראת 'מצוות' בלשון רבים, ומכאן משמע שמדובר על חתיכה אחת, מתוך כמות של שתי חתיכות שעומדות לפניו, היינו שרק אם יש לפניו שתי חתיכות ויש לו ספק חייב אשם תלוי.
2. כאשר יש שתי חתיכות אפשר לברר מהי חתיכת האיסור, וזאת עפ"י החתיכה שנשארה, והחייב להביא אשם תלוי הוא רק במקרה שבו ניתן לברר אח"כ האם חטא, או לא חטא, כדי שיוכל להביא קרבן חטאת באם יתברר שחטא בשוגג.
3. משום שבשתי חתיכות יש 'איסור קבוע', שכן אחת מהן היא בוודאי איסור, מה שאין כן כאשר יש רק חתיכה אחת שישנה אפשרות שהיא של היתר ואין כאן איסור כלל. ואשם תלוי מביאים רק כאשר יש 'איסור קבוע'.
ויש הבדל בין שלושת הטעמים, שכן אם היו שתי חתיכות לפניו, אחת בשיעור כזית, והשניה בשיעור חצי זית, ואכל את של שיעור כזית, ואין ידוע אם היתה זו של שומן, הרי לפי הטעם השני בלבד, היינו שניתן לברר את האיסור, חייב אשם תלוי, אבל לפי הטעם הראשון יהיה

לעילוי נשמת

מורי ורבי הרה"ק יצחק יגן ב"ר יעקב ורחל זצוק"ל
מור"ר אבי דוד שלום ב"ר שלמה דב וברכה שיפמן ע"ה
הרבנית פעריל דבורה ע"ה בת הרב ישראל צבי יאיר
מרת חיה רויזא בת מוה"ר נטע צבי שלזינגר ע"ה

לקבלת המשנה היומית למייל או לווצאפ ולהנצחות
ניתן לשלוח מייל לכתובת: mishna.shlema@gmail.com
או לשלוח הודעה לנייד: 052-5802345 או: 053-4287288

פטור, שהואיל ואחת מן החתיכות אין לה שיעור כזית, הרי היא נחשבת כאילו אינה קיימת כלל, והרי לא מתקיים הכלל של 'המצוות', היינו שצריך שתהיה חתיכה אחת מתוך שתיים, וכן לפי הטעם השלישי יהיה פטור, שהרי אין כאן 'איסור קבוע'. וכן במקרה שהיו לפנינו שתי חתיכות, אחת של חלב ואחת של שומן, ושתייהן היו בשיעור כזית, ובא גוי ואכל אחת מן החתיכות, ואח"כ בא ישראל ואכל את החתיכה השנייה, ואין ידוע מה כל אחד מהם אכל, אזי רק לפי הטעם השלישי שהאיסור הוא קבוע הישראל יהיה חייב אשם תלוי, ואילו לפי שני הטעמים הראשונים יהיה פטור, שהרי לא ניתן לברר את האיסור, וכן אין פה חתיכה אחת מתוך שתיים, שכן בזמן שהישראל אכל היתה לפניו רק חתיכה אחת ולא מתקיים ענין 'המצוות' כמו שהבאנו בטעם הראשון. ולכן מפרשי המשנה הביאו בפרושם רק את הטעם השלישי, שבאם הוא מתקיים האדם חייב להביא אשם תלוי.

משנה ב'

כָּשֶׁם שְׁאֵם אָכַל חֵלֶב וְחֵלֶב הֵינּוּ שֹׂאֵכִים חֲתִיכָה אַחַת שֶׁל חֵלֶב וְאַחֲ"כּ אֵכֵל חֲתִיכָה נּוֹסֶפֶת בְּהֶעֱלִים אֶחָד בְּלֹא שִׂידַע בֵּין אֲכִילָה לֵאכִילָה שְׁעוֹבֵר עַל אִיסוּר (רֹאה לַעֲלִיל ג, ב) - אֵינּוּ חֵיֵב אֶלֶּא חֲטָאת אַחַת חֵיֵיב לְהֵבִיא רַק חֲטָאת אַחַת, כֶּךָ עַל לֹא הוֹדַע שְׁלָהֶן דְּהֵינּוּ שֹׂאֵם יֵשׁ לוֹ סִפֵּק לְגַבֵּי הָאֲכִילָה, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ לִפְנֵינוּ הֶרְבֵּה חֲתִיכוֹת שֶׁל חֵלֶב וְשֶׁל שׁוֹמֵן, וְאֵכֵל שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת אַחַת אַחֲרֵי הַשְּׁנִיָּה, שֶׁכֵּן הִיא סְבוּר שֶׁהֵן שׁוֹמֵן, וְאַחֲ"כּ נּוֹדַע לוֹ שִׁישׁ סִפֵּק שִׁמָּא אֵכֵל מִחֲתִיכוֹת הַחֵלֶב אֵינּוּ מְבִיֵא אֶלֶּא אֶשֶׁם אֶחָד שְׁהוּאִיל וְלֹא נּוֹדַע לוֹ בֵּין אֲכִילָה לֵאכִילָה שְׁסִפֵּק אֵכֵל חֵלֶב, צְרִיךְ לְהֵבִיא רַק אֶשֶׁם תְּלוּי אַחַד. בְּרַם אִם הֵיִתָּה יְדִיעָה בְּנִתְיָם אִם בֵּין אֲכִילָה רֵאשׁוֹנָה לְשִׁנְיָה נּוֹדַע לוֹ שֶׁאֵכֵל סִפֵּק חֵלֶב - כָּשֶׁם כְּמוֹ שְׁהוּא מְבִיֵא חֲטָאת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּלוּמֵר כְּמוֹ שְׁבִמְקָרָה שְׁבִין אֲכִילָה לֵאכִילָה אִם הִיא נּוֹדַע לוֹ בּוֹדָאוֹת שֶׁאֵכֵל חֵלֶב, הִיא צְרִיךְ לְהֵבִיא קֶרֶבֶן חֲטָאת עַל כָּל אֲכִילָה וְאֲכִילָה, כֶּךָ הוּא מְבִיֵא אֶשֶׁם תְּלוּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִחֲמַת זֶה שְׁנוֹדַע לוֹ בֵּין אֲכִילָה לֵאכִילָה שֶׁאֵכֵל סִפֵּק חֵלֶב, וְלִכֵּן צְרִיךְ לְהֵבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי עַל כָּל אֲכִילָה וְאֲכִילָה. כָּשֶׁם שְׁאֵם אָכַל חֵלֶב וְדָם, נּוֹתֵר וּפְגוּל בְּהֶעֱלִים אֶחָד כְּמוֹ שְׁלִמְדַנּוּ בְּפֶרֶק ג' מִשְׁנָה ב' חֵיֵב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהֵבִיא קֶרֶבֶן חֲטָאת עַל כָּל אֲכִילָה וְאֲכִילָה, כֶּךָ עַל לֹא הוֹדַע שְׁלָהֶן כֶּךָ כְּשִׁישׁ סִפֵּק אִם אֵכֵל אֹתָם מְבִיֵא אֶשֶׁם תְּלוּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי שְׁגָם בְּאֶשֶׁם תְּלוּי 'הַשְּׁמוֹת', דְּהֵינּוּ שְׁמוֹת הַלוֹוָאִים (נוֹתֵר, פִּיגוּל וְכו') מִחֲלֻקִּים אֶת הָאֲכִילוֹת, וְלִכֵּן צְרִיךְ קֶרֶבֶן עַל סִפֵּק שִׁישׁ לוֹ מִכָּל מִין וּמִין. בְּמִקְרָה שִׁישׁ חֵלֶב וְנוֹתֵר לְפָנֵינוּ, אֵכֵל אֶחָד מֵהֶם בְּשׁוּגֵג, שֶׁהִיא סְבוּר שֶׁהֶם חֲתִיכוֹת שׁוֹמֵן הַמוֹתְרוֹת בְּאֲכִילָה, וְאֵינּוּ יְדוּעַ אֵיזָה מֵהֶם אֵכֵל וְאֵינּוּ יְדוּעַ אִם אֵכֵל מֵהַחֵלֶב אוֹ שֶׁאֵכֵל מֵהַנוֹתֵר, אוֹ בְּמִקְרָה בּוֹ אֶשְׁתּוֹ נִדָּה וְאַחֲתוֹ עִמּוֹ בְּבֵית, שְׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן הֵינּוּ שְׁבֵא עַל אַחַת מֵהֶן, תּוֹךְ שֶׁהוּא סְבוּר שְׁבֵא עַל אֶשְׁתּוֹ, בְּזִמָּן שֶׁהִיא טְהוּרָה, וְאֵינּוּ יְדוּעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן שְׁגַג וְיֵשׁ סִפֵּק שִׁמָּא בֵּא עַל אַחֲתוֹ, אוֹ בְּמִקְרָה בּוֹ שְׁבֵת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים חֲלוּ זֶה אַחֲרֵי זֶה, וְעֵשָׂה מְלָאכָה בְּזִמָּן שֶׁל בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת שֶׁהוּא סִפֵּק שְׁבֵת יוֹם כִּיפּוּרִים, וְהָאֵדָם עֲצָמוּ חֲשֵׁב שְׁבִכְלָל אוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא יוֹם חוֹל, וְאֵינּוּ יְדוּעַ בְּאֵיזָה מֵהֶם עֵשָׂה וְאֵינּוּ יְדוּעַ בְּאֵיזָה מֵהִימִים עֵשָׂה אֶת הַמְּלָאכָה הָאֵם בְּשְׁבֵת אוֹ בְּיוֹם כִּיפּוּר - בְּכָל הַמְּקָרִים הַלְלוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר - מְחֵיב חֲטָאת שֶׁהִיא בּוֹדָאֵי חֲטָא, בֵּין שֶׁאֵכֵל חֵלֶב אוֹ שֶׁאֵכֵל נוֹתֵר, בֵּין שְׁבֵא עַל אֶשְׁתּוֹ נִידָה בֵּין שְׁבֵא עַל אַחֲתוֹ, בֵּין שֶׁעֵשָׂה מְלָאכָה בְּשְׁבֵת וּבֵין שֶׁעֵשָׂה בְּיוֹם כִּיפּוּר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - פּוֹטֵר וְטַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הוּא לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר "אוֹ הוֹדַע אֵלֶיךָ חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ" וּמִכָּאֵן לְמַדִּים שֶׁהָאֵדָם חֵיֵיב חֲטָאת רַק כְּשִׁיּוֹדַע לוֹ בְּמָה חֲטָא, הָאֵם בְּחֵלֶב אוֹ בְּנוֹתֵר, הָאֵם חֲטָא בְּאֶשְׁתּוֹ נִידָה אוֹ בְּאַחֲתוֹ, וְכֵן בְּאֵם בְּשְׁבֵת אוֹ בְּיוֹם כִּיפּוּר, בְּרַם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דּוֹרֵשׁ אֶת הַכְּתוּב "אֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ" יִפְרֵט לְמַתְעַסֵּק בְּמִלְאכַת שְׁבֵת, הֵינּוּ שֶׁהַכְּתוּב מְדַבֵּר רַק עַל מְלָאכָה בְּשְׁבֵת שְׁבֵה הָאֵדָם הַתְּכוּוֹן לְעִשׂוֹת מְלָאכַת הֵיטֵר וּבִפְעוּל עֵשָׂה מְלָאכַת אִיסוּר, שְׁבִמְקָרָה כֹּזֶה הוּא פְטוֹר מִקְרָבֶן, כְּגוֹן שֶׁהַתְּכוּוֹן לְחַתּוֹךְ דְּבַר תְּלוּשׁ וּבִפְעוּל חַתּוֹךְ אֶת הַמְּחוּבֵר, אִזִּי בְּמִקְרָה כֹּזֶה הוּא פְטוֹר מִקְרָבֶן, וְזֹאת כִּיוּן שֶׁלֹּא הַתְּכוּוֹן לְעִשׂוֹת כָּל מְלָאכַת אִיסוּר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הָעוֹשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת שְׁבִין שְׁבֵת לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, שְׁהוּא פְטוֹר שֶׁכֵּן שְׁנִיחָם

רבינו עובדיה מברטנורא

כך על "לא הודיע" שלהן - כגון אכל שתי חתיכות כסבור ששתייהן שומן הן ואחר כך נודע שכל אחד מהן ספק, אינו מביא אלא אשם תלוי אחד, הואיל ולא נודע לו בין אכילה לאכילה שספק חלב אכל. ואם היתה ידיעה בינתיים - ידיעת ספק. כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת ואחת - אם היתה ידיעת ודאי בינתיים, כך בידיעת ספק מביא שני אשמות תלויין. חלב ונותר לפניו - וסבר דשניהן שומן של היתר. אשתו נדה ואחותו עמו בבית - בא על אחת מהן כסבור לבוא על אשתו טהורה, ונמצא שאשתו היתה נדה, ועוד ספק על איזו מהן בא. ועשה מלאכה בין השמשות - כסבור חול הוא. רבי אליעזר מחייב חטאת - ממה נפשך, אם חלבאבל חייב, אם נותר אכל חייב, וכן כולם. ורבי יהושע פוטר - דגבי חטאת כתיב (ויקרא ד') "אשר חטא בה", עד שיוודע לו במה חטא. ורבי אליעזר, האי "אשר חטא בה" מיבעי ליה פרט למתעסק במלאכת שבת, כגון נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר, שהוא פטור, כיון דלא נתכוין לחתיכה דאיסורא. ודווקא מתעסק במלאכת שבת הוא דפטור, דמלאכת מחשבת אסרה תורה. אבל מתעסק בחבלים ובעריות, כגון שאכל חלב או בא על הערוה שלא במתכוין, חייב לכוּלֵי עֲלֵמָא, שהרי נהנה. לא נחלקו - רבי אליעזר דאמר לא בעינן שידע במה חטא לא נחלק על רבי יהושע, ומודה לו בעושה מלאכה בין השמשות שבין שבת ויום הכיפורים שתא פטור. שאני אומר - חצי שיעור המלאכה נעשית בשבת וחצי שיעור ביום הכיפורים, ואין כאן חיוב חטאת. מעין איזו מלאכה עשה - אם חרש או זרע. פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי - דגבי אשם תלוי כתיב (ויקרא ה') "כי תחטא ולא ידע", פרט לזה שידע שחטא אלא שאין החטא מסיים. וחטאת נמי לא מיחייב, שאף על פי שידע שחטא ממה נפשך, מכל מקום לא הוברר לו במה חטא. ופסק ההלכה, שהוא חייב באשם תלוי בין בחלב ונותר לפניו שאפשר שיוברר הדבר, בין בעושה מלאכה בין השמשות שבין שבת ויום הכיפורים שאי אפשר שיוברר הדבר, וכן באשתו נדה ואחותו עמו בבית ושגג באחת מהן, בכל אלו מביא אשם תלוי.

מסכימים שבמקרה כזה הוא פטור מקרבן חטאת, **שְׁאֲנִי אוֹמֵר: מְקַצֵּת מְלֹאכָה עֲשֵׂה מֵהַיּוֹם, וּמְקַצֵּתָהּ לְמָחָר** שכן במקרה כזה אנו מחשיבים את הדבר כאילו עשה חצי שיעור מהמלאכה בשבת, וחצי שיעור מהמלאכה עשה ביום כיפור, ואין חייבים חטאת על עשיית חצי שיעור מלאכה **וְעַל מֵה נְחָלְקוּ, עַל הָעוֹשֶׂה בְּתוֹךְ הַיּוֹם** היינו שלא בזמן בין השמשות, **וְאִין יְדוּעַ אִם בְּשַׁבַּת עֲשֵׂה, וְאִם בְּיוֹם הַכְּפוּרִים עֲשֵׂה, אוֹ עַל הָעוֹשֶׂה, וְאִין יְדוּעַ מֵעֵין אִיזוֹ מְלֹאכָה עֲשֵׂה** היינו שלא ידוע איזו מלאכה עשה, כגון: האם חרש, או זרע - שבמקרה כזה **רַבִּי אֶלְיעָזָר - מְחַיֵּב חֲטָאת** שהרי ודאי חטא **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - פוֹטֵר** מקרבן חטאת, שכמו שלמדנו שמהכתוב "אשר חטא בה", לומד רבי יהושע שחייב חטאת רק אם יודע בוודאות במה חטא. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: פוֹטְרוֹ הִיָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶף מֵאֲשֶׁם תְּלוּי** שכן באשם תלוי נאמר "ואם נפש כי תחטא... ולא ידע", שמכאן למדים: 'פרט לזה שידע שחטא, אלא שאין החטא מסוים', היינו שרק אם יש לו ספק אם חטא מביא אשם תלוי, ולא כמו במקרה שלנו שידוע לו בוודאות שחטא, אך לא ידוע לו במה חטא, שלכן רבי יהושע פוטר אותו מחטאת, ולכן לדעת רבי יהודה רבי יהושע פוטר אותו גם מאשם תלוי.